

# DE REFORMATIE

Weekblad tot ontwikkeling van het Gereformeerde leven

Onder redactie van Prof. Dr. F. J. J. Buijendijk, Dr. K. Dijk, Dr. V. Hepp en Dr. B. Wielenga

Medewerkers: Dr. H. A. van Andel, Solo; J. van Andel, 's-Gravenhage; N. Baas, Amsterdam; Prof. Dr. H. Bavinck, Amsterdam; Dr. Henry Beets, Grand Rapids, Mich., N.A.; Dr. Joh. C. Breen, Amsterdam; Prof. Dr. F. W. Grosheide, Amsterdam; Dr. W. G. Harrenstein, Medan; Prof. Dr. T. Hoekstra, Kampen; Dr. G. Keizer, Tiel; Dr. B. A. Knoppers, Almelo; Dr. J. G. Kunst, Arnhem; Dr. H. W. Laman, Assen; Dr. C. Lindeboom, Amsterdam; Prof. Dr. S. O. Los, Den Haag; Dr. F. C. Meijster, Rotterdam; Dr. J. C. de Moor, Utrecht; Prof. Dr. J. Ridderbos, Kampen; Dr. J. C. Rullmann, Utrecht; Dr. K. Schilder, Gorinchem; J. Schouten, Rotterdam; Dr. W. J. A. Schouten, Kampen; Dr. J. Thijss, Meppel; Dr. H. W. van der Vaart Smit, 's-Graveland; Dr. D. H. Th. Vollenhoven, Oostkapelle; Dr. J. de Vries, Tilburg; Dr. J. D. Wielenga, Anna-Jacoba-Polder; Mr. J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Adres der Redactie:  
Dr. V. HEPP, Paul Krugerstraat 55, Watergraafsmeer.

Drukkers-Uitgevers:  
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goos.  
Tel. No. 58. — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f 1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.  
Voor 't Buitenland f 7.50 (voor Amerika 3 Dollar) per jaar.  
Advertentiën: 25 ct. per regel. Reclames: 75 ct. per regel.

INHOUD: Het doel der jongeren IV. — Uit de Schrift: Ironie — in Gethsemane (Matth. 26:45; Marc. 14:41). — Kerkelijk Leven: Reformatie van de Catechisatie I; De wapens neder; Natief?; De Kerkelijke Seismograaf. — Pop. wetenschappelijke Schetsen: Apologie en Natuurwetenschap II. — Zending en Evangelisatie: De Classe Batavia. — Literatuur en Kunst: Moderne Letterkunde en Chr. opvoeding XVIII. — Uit de Buitenlandse Kerken: De Reformen op onze Synodes III. — Perschoon. — Stemmen uit onze Kerken. — Boekbespreking. — Correspondentie. — Kerknieuws.

## HET DOEL DER „JONGEREN“.

IV.

De „jongeren“ willen ook, dat na al de (zeer gewis noodzakelijke) waarschuwingen ten opzichte van de „moderne cultuur“, het accent eens duidelijk gelegd zal worden op de positieve roeping van den christen in dezen. Zij willen, dat na den diepen klagzang over de jammerlijke ontarding van dezen tijd, ook duidelijk gehoord wordt een frische danktoon om de sublieme gaven, die God over ons uitstort in de nieuwe cultuur.

Stelt de ontmoeting met deze reusachtige wereld van nieuwe feiten en gedachten den „jongere“ voor vraagstukken, die hij maar niet eensklaps met een beroep op de oude traditie oplossen kan en nog minder als onnoodige „vermoeden des vleesches“ ontwijken wil, — dan wenscht hij niet teruggeduwd te worden met het geestig scheldwoord „probleemsjouw“, maar wil hij van de „vooraanstaande“ mannen erkenning en voorlichting in zijn eerlijken strijd.

Vindt de „jongere“ die eerbiedenis voor zijn ernstig vragen op de kansels en in de pers-katheders, vanwaar week aan week voor het volk het lichtwoord wordt ontsloten?

Wij gelooven, dat de „jongeren“ niet onbillijk zijn, wanneer zij klagen, dat het accent in den regel gelegd wordt op de negatieve waarschuwing tegen de nieuwe cultuur, „de god dezer eeuw“, en te zeldzaam rekening gehouden wordt met het contact, dat God, de Koning der eeuwen, eischt tusschen het Woord en den tijd, dien Zijne voorzienigheid baart.

De taal naar het hart der „jongeren“ spreekt een man als prof. Bavinck, wanneer hij (in zijn oratie „Modernisme en Orthodoxie“) getuigt: „Niemand, die meeleeft met zijn tijd, kan in elk opzicht tegen al het moderne gekant zijn. Zooals de moderne theologie over het algemeen nog veel sterker uit de christelijke traditie denkt en leeft dan zij zelve vermoedt, zoo staat ook de orthodoxie, tenzij zij zich geheel van hare omgeving afsluit, in zwakker of sterker mate onder den invloed van de geestesstromingen dezer eeuw.“ En verder: „Zooals Bunsen al voor jaren het Semitische van het Christendom in het Japhetische wilde omzetten en Carlyle de Hebreuwsche gewaden voor de heden-daagsche christenen niet meer passend vond, zoo zijn alle richtingen en partijen in meerdere of mindere mate aan een „Neubau“ bezig, en stellen zij pogingen in het werk, om het aloude Christendom te verzoenen met de moderne cultuur. Dat is een eigenaardigheid niet van één richting, bijv. de moderne, maar van alle richtingen zonder onderscheid; en de vraag is alleen, of men bij deze pogingen tot verzoening het Christendom, althans wat zijn wezen aangaat, behoudt of verliest. Denkt bijv. aan de talrijke en ingewikkelde vraagstukken, die bij de historische kritiek van Oud- en Nieuw-Testament, bij de dogmatiek en de ethiek, bij de evangelisatie, de zending en de armenzorg, bij het strafrecht, de sociale wetgeving en de grens der staatsinmenging zich voordoen, en ieder gevoelt, dat wij allen nog zoekende zijn en het laatste woord nog niet spreken kunnen. (Spatieering van mij, W.)

Laat ik het zoo algemeen, en tegelijk zoo duidelijk mogelijk, zeggen: In de sfeer der „jongeren“ is

een beginsel van onrust en ontstemming, omdat in de officiële kerkelijke wereld teveel en te eenzijdig het accent gelegd wordt op de handhaving van de oude traditie, en zij begeeren daarom, dat nu eens ernst zal worden gemaakt met den echt-reformatorischen plicht van ontwikkeling en vooruitgang. Hun doel is niet, dat de kerk als zoodanig vooruitstrevend zal zijn, — de kerk op zichzelf mag evenmin progressief zijn als conservatief, — maar wel, dat door de tijdige verlegging van het accent het, voor den bloei van het kerkelijk leven noodzakelijke, organische evenwicht zal worden bewaard.

In „de kritiek der jongeren“ laat Aalders zich uit: „Ik voel het als een plicht mij uit te spreken, dat de toon, die in onze kerkelijke pers over het algemeen aan het woord is (gunstige uitzonderingen niet te na gesproken), ontegenzeggelijk de conservatieve strooming verraadt. Vandaar veler ontevredenheid.

Beelde men zich toch niet in, dat de meening onzer kerken zuiver vertolkt wordt, wanneer zoo afdoende scherp ge- ja veroordeeld wordt in de zaak Netelenbos, in de verhouding tot de N. C. S. V., in de waardeering van de Ethischen. Men zwijgt, ja, maar velen, ook onder de predikanten, zijn een andere meening toegedaan. Het publieke persoordeel is nog niet het oordeel der Gereformeerde kerken.“

Men houde in het oog, dat Aalders dit schreef drie jaren geleden. Er is sinds dien wel iets veranderd. De nevels worden dunner, en daar waait een lente-koeltje door de lucht. Maar nog blijft dit woord van kracht, — en het is echt een woord der „jongeren“: „M.i. vraagt de tegenwoordige situatie onzer kerken, dat officieel en publiek tot uiting kome de meer vooruitstrevende richting. Wat er werkt en woelt en gist moet in het licht gebracht.“ En dat deze drang naar verjonging geen bolsjewistische bestorming van het oude, in trouwe traditie bewaarde leven, is, bewijst Aalders met een keur van citaten uit Dr. Kuyper's werken, uit zijn „Calvinisme en Revisie“, „Uit het Woord“, „Bedeeld noch gezegd“, „Predicatiën“ enz. Men zou kolommen kunnen vullen met de reformatorische taal van Dr. Kuyper, om te illustreeren, dat hij was de epigoon van den vooruitgang, en te bewijzen, dat de „jongeren“ zich op hem kunnen beroepen tegenover de gedraging der kerk in de laatste vijf en twintig jaren.

Wij volstaan met dit ééne (Predicatiën, bl. 317): „In aansluiting aan den vorm onzer vaders, o gewisselijk, want we kennen geen ander leven, dan waarin zij gejuicht hebben, en dat in hun vormen ons werd aangebracht. Maar toch, onze roeping is het, niet in hun dagen, maar in onzen tijd te houden, wat we in Christus hebben, en daarom, uit onzen tijd moet de stof genomen, waaruit thans die vorm wordt bereid.“

Dit is, klaar en kort, het doel der „jongeren“, en zij komen tot de kerk met de bede, dat dit woord van den reformator niet enkel een mooi-klinkende leuze, maar een program van daadwerkelijke actie zij.

Op twee punten wil ik nu nader toelichten, wat de „jongeren“ met deze ontwikkeling en vormverandering bedoelen. Het zal ons dan duidelijk worden, dat door de verlegging van het accent de weg gebaad wordt tot een positieven groei van het leven.

Het eerste geldt de belijdenis en het dogma. In haar besef is onze kerk de bewaarster der orthodoxie, in dien zin, dat zij zich rustig, helaas soms een tikje zelfvoldaan, voelt in het feit, dat zij de leer bezit als een door de voorgelachten veroverde en secuur bewaarde leer-schat, dien zij op haar beurt ongetuigd heeft over te dragen aan het nageslacht. Nu is er in den term „orthodox“ een element van gezonde waarheid, namelijk de geoorloofde pretentie, dat de gereformeerde kerk naar verhouding op dit oogenblik de waarheid het

dichtst benaderd en het zuiverst geformuleerd heeft. Maar verder mag de kerk in deze pretentie niet gaan, zal de orthodoxie haar niet tot een vloek in plaats van een kracht-zegen worden. Indien de kerk zich orthodox waant in dien zin, dat zij in haar leer de adequate (volledig overeenstemmende) uitdrukking van de waarheid bezit, dat zij dus ontslagen is van de taak haar belijdenis steeds strenger aan de waarheid te toetsen en de waarheid zelf dieper aan te boren, — indien zij meent, dat zij reeds het antwoord heeft op de groote problemen, die de nieuwe tijd met zijn enorme cultuur haar stelt, dan is zij een église satisfait (zelfvoldane kerk), waarvan voor de toekomst niet veel is te hopen, en die den band met het jonge geslacht, dat wel den veranderden tijd aanvoelt, verbreekt.

Dr. Bavinck waarschuwt daarom dringend tegen het doodend element, dat er schuilt in de orthodoxe pretentie. „Van hooger standpunt uit beschouwd“, zegt hij in zijn reeds meermalen genoemde rede „Modernisme en Orthodoxie“, „zijn de namen orthodox en modern kleinzielig en eng-hartig te noemen.“ „De naam orthodox legt alleen op overeenstemming met de belijdenis nadruk, alsof dit het eenige en het hoogste ware. Daartoe bestaat nu in de Grieksche en de Roomsche Kerk mis-schien eenig recht, omdat het geloof daar niets meer is dan een modus assensus (bloote toestemming) van de waarheden, welke de kerk belijdt. Maar de fides salvifica (levendmakend geloof) droeg in de Reformatie van den aanvang af een gansch ander karakter; ze was een zaak meer van het hart, dan van het hoofd, een vertrouwen op Gods genade in Christus, en een verzekering des heils. De naam orthodox miskent dit element geheel en geeft den indruk, alsof instemming met de belijdenis het een en al ware; en dat is het niet en mag het niet zijn.“

Zoo is het. En wie het anders leert, of praktisch anders beleeft, helt meer naar het roomsche dan naar het gereformeerde beginsel. Wij noemen ons niet de orthodoxe, maar de gereformeerde kerken. En in dien naam „gereformerd“ ligt (om nog eens met Dr. Bavinck te spreken) „eenerzijds opgesloten aansluiting aan het verleden, historische continuïteit, handhaving van de christelijke belijdenis, zooals ze in de Reformatie overeenkomstig de H. Schrift van Roomsche dwalingen gezuiverd werd; en anderzijds de eisch en de plicht, om naar deze schriftuurlijke en historische beginselen leer en leven van eigen persoon en gezin, en voorts van onze gansche omgeving, voortdurend te herzien. (ik spatieer, W.)

De klacht der „jongeren“ luidt, dat, wel niet theoretisch, maar praktisch, de gereformeerde kerken te zeer de „houding“ van orthodoxe kerken (gelijk boven omschreven) hebben aangenomen, en daarom dringen zij op met de vraag, dat nu eindelijk eens ernst gemaakt zal worden ten opzichte van den reformatorischen eisch tot herziening.

Het doel der „jongeren“ is, dat wij praktisch meer gereformeerd zullen worden, omdat we in beginsel gereformeerd zijn.

Onze taak is thans niet op het vraagstuk van de herziening en verheldering der leer bijzonderlijk in te gaan. Wij zouden alsdan genoodzaakt zijn onze lezers mee te slepen in een dogmatisch, en ten deele wijsgeerig, betoog, dat de aandacht voor de kern der door ons vooruitgezette kwestie wellicht verdoffen, en bovendien het perk der ons toegewezen ruimte verre overtreden zou. Te geleger tijd zal zeer zeker, zoo ons blad aan zijn program getrouw wil wezen, in fijnere detailleering het pleit voor de reformatie der leer worden gevoerd, en daarom beperken wij ons thans tot het noemen van de belangrijkste problemen.

Daar is eerst het dogma der openbaring, waarvan het gezichtsveld verbreed is door de schitte-

rende studie van Dr. Bavinck, „De wijsbegeerte der openbaring." Het kan, door wie van dit werk ernstig studie maakt, niet worden geloofd, dat, mede tengevolge van de „triumfen der wetenschap" en den opbloei der wijsbegeerte, het begrip der openbaring kenmerkend is verduidelijkt en de horizon der openbaring tot veel dieper verte is verwijd.

Op dezelfde wijze heeft machtinger studie van het cultuurleven der oude Oostersche volken ons inzicht in het ontstaan der Schrift verhelderd en voor het zuiverder verstaan van het Woord Gods den weg bereid. In één woord: onze beschouwing van de Schrift draagt meer een organisch karakter. De Schrift is voor ons meer geworden een levend boek, dat niet alleen uit den hemel, maar ook in verband met de tijden geboren is. Het menschelement is naast, (of wilt ge) in den goddelijken factor duidelijker herkend. En nu hebben wij meer licht, niet alleen over het ontstaan van de afzonderlijke bijbelboeken en van den kanon in het algemeen, maar ook over het leven der patriarchen, het wetboek van Mozes, de geschiedenis van Israël, de taal der profeten, het milieu, waarin onze Heiland optrad, het begrip Logos bij de apostelen.

Ik wijs er voorts op, dat de natuurwetenschap ons meer licht geeft in de geschiedenis der schepping, dat de kennis-theoretische wijsbegeerte ons materiaal geeft tot dieper inzicht in het wezen des geloofs, en de ontdekkingen van de psychologie ons kunnen helpen het begrip inspiratie beter te benaderen.

Men zegge niet, dat dit alles slechts taak is van de theologische wetenschap, — de kerk is geroepen hare belijdenis in overeenstemming met die wetenschap te ontwikkelen. Zij moet als kerk het Woord Gods spreken voor dezen tijd.

Wanneer de Schrift zelve ons het recht en den plicht geeft, „om naar de psychologische en historische voorwaarden onderzoek te doen, waaronder openbaring en inspiratie, vleeschwording en wedergeboorte en het organisch karakter van al deze wonderen feiten in het licht te stellen", (Dr. Bavinck) en God ons in den weg van geheiligde wetenschap met nieuwe winsten zegent, dan mag de kerk deze kennis niet versmaden, maar moet zij verstaan wat het zegt in deze eeuw en voor deze eeuw een profetie Gods te zijn.

B. W.

## UIT DE SCHRIFT.

### Ironie — in Gethsemané.

Slaapt nu voort en rust!  
Matth. 26: 45. Marc. 14: 41.

Wanneer de Zoon des menschen in Gethsemané Zijn zieleangsten uitschreit voor God, dan liggen daar, op een steenworp afstands, de discipelen neer en — slapen.

En in die nevens-stelling van den biddenden Man van smarten en de sluimerende jongeren ligt iets, dat, wanneer het niet Gethsemané gold en niet het evangelie raakte, op iedereen lezer den indruk zou maken van het tragische en het komische, vlak naast elkander.

Indien de evangelist een schrijver was van een tragedie en Gethsemané zich leende voor een papijspel — de kritiek zou niet nalaten, te wijzen op den verschrikkelijken weemoed, de wrange waarheidsbeelding van den schrijver, wiens tragedie haar held zijn hoogste zielespanning laat doorworstelen in het vereenzamende gezelschap van slapende liefhebbers. Fijn, zouden wij dan recenseeren, prachtig gevoeld, die zweetende held en die geloken oogen daarnaast.

Maar de bijbel schrijft geen tragedie en het evangelie vraagt niet naar onze kritiek. Gethsemané vraagt niet naar onze kritiek, want voor wie in Christus den Middelaar Gods en der menschen heeft gezien, is Gethsemané Gods kritiek — over zijn eigen schuldig hoofd. Wij recenseeren Gethsemané niet, maar Gethsemané recenseert ons.

En daarom kunnen wij er eigenlijk niet eens zoo makkelijk toe komen, dat tragi-komische te zien. En dat is maar goed ook. Wee ons, als wij, wat hier gebeurt, bezien met nuchtere beschouwing. Wij moeten immers Gethsemané doorleven, niet als objectieve toeschouwers, maar met de bange gewisheid, dat daar onze zaak uitgevochten wordt; dat wij zelf in dat drama van bloed en zweet en gebed betrokken zijn.

En niet waar, zodra wij zelf een spannend, critiek moment doorleven, verliezen wij onze nuchterheid; en het tragisch-komische gaat onze ziel voorbij. De intentie, die naar de oplossing jaagt, is dan de dood voor de attentie, die den gang der oplossing gadeslaat en bestudeert.

\*\*\*

Maar zoo klein, als wij, is Jezus niet.

Jezus blijft altijd de mensch van zuiverewaar-neming, want Hij is de zondeloze. Wanneer de bitterheid der smijdende contrasten bij ons wordt opgeheven en opgeteerd door den hartstocht in het lijden, dan volgt toch bij Jezus het zielsproces een anderen weg. Juist in dat scherp zien van al wat gebeurt, ligt de verzwarende van zijn lijden. God onthoudt dezen mensch de „gave" der kortzichtigheid. Hij is als een, in wien alles dringt

om uit het smartenhuis wég te komen met haast, doch die, gelijk hij het wel eens in uw droom doorleefd hebt, ieder oogenblik moet stilstaan om te zien met pijnlijk-duidelijke waarneming. De intentie wil weg; de attentie blijft staan en doet haar momentopname.

En nu komt daar de ironie — bij Jezus in Gethsemané. Hij zelf, een worm en geen man, is thans over de angsten heen. Maar Simon, de man, en geen worm, Simon met zijn groote woorden, is nog niet eens aan Jezus' angsten toe: hij slaapt. En de zonen des donders hebben den donder niet gehoord: zij slapen. Slaapt nu voort en rust — zegt Jezus. Welk een ironie, hoe bitter en hoe waar! Ironie, die zich zelf als zoodanig aankondigt, waar immers Jezus tegelijkertijd hen wekt om te zien en op te staan, den strijd tegemoet.

\*\*\*

„Ironie" — zoo zegt iemand<sup>1)</sup> — „ironie ontstaat door steeds de eindige gebeurtenissen in verband te brengen met den oneindigen eisch van het ethische"; wij zouden zeggen, van het gebod Gods. Ge vindt ze vaak in de Schrift. Niemand meene, dat ze vloekt met den ernst; hebt ge Paulus' bittere ironie<sup>2)</sup> wel eens bestudeerd?

Ach neen, waarachtige, eerlijke ironie is een stuk levenslijden. Ze is de uiting der weemoedigheid, van wie deel heeft genomen aan het conflict der tegenstrijdigheden, waar hij in geworpen is; hij zelf; en welke plaats weet ge, die méér dan Gethsemané in één momentopname naast elkaar plaatst de geweldigheid van het oneindige en de nietigheid van het eindige, het beperkte, het menschelement in al zijn zwakheid? Hebt gij de tranen niet vermoed in Jezus' stem? Hebt ge niet gevoeld, dat in zijn ironie de ontzetting spreekt?

Tot Jezus' verhevenheid komt onze ironie niet toe. Want onze ironie blijft niet altijd eerlijk. Ze speelt de oneindigheid wel eens uit tegen de eindigheid, en dan weent ze; maar ze speelt óók het eindige en het zondige vaak uit tegen het oneindige van Gods gebod; en dan glimlacht ze; zij heeft de zonde vergoelikt door het komische, dat in deze wereld nog is. Doch Jezus' ironie doet nooit anders dan de zonde, de halfheid, de lauwheid bestraffen. Gods gebod blijft in zijn ingewanden, óók in zijn ironisch spreken; juist in zijn ironisch spreken. Onze ironie is soms niet enkel uiting der smart, doch ook wel eens de uitweg, waarlangs ze wil ontsnappen. Maar bij Jezus is het zoo niet.

Tot Jezus' heiligheid komt onze ironie niet toe. Onze ironie — ach, hoe vaak is ze ons niet een schild, opgeheven tegen de pijlen der smart en tegen den aanval der conscientie! Wanneer de zonde ons te veel pijn doet, dan stellen we het komische in de zonde voorop, om de zonde in het komische op den achtergrond te dringen. Maar bij Jezus is het anders. Zijn ironie is nooit kwade verlichting van zijn smart. Want zij kan niet verkleinen de zonde bij anderen; en zij behoeft niet een komischen sluier te weven over het tragisch feit der eigen schuld. Jezus' ironie kan nooit een spel van geheuchelde onschuld spelen met de volstrekte eischen van liefde en van recht. Zij kan enkel het absolute van Gods woorden handhaven en daar-tegenover de betrekkelijkheid en de armoedigheid stellen van....

Ja, van wien?

Van de slapende jongeren?

Ach, wij weten beter, en nu vergaat ons de ironie: Jezus' ziel stelt tegenover Gods volstrekt-heid ook onze slapheid en halfslachtigheid. Wij hebben óók geslapen, vlak naast, neen, midden op het slagveld der eeuwigheid.

Slaap nu voort en rust....

Indien Jezus' klagende stem u zoo gewekt heeft, dan zult ge niet de tragedie bewonderen in dit boek van passie en niet in de zonde der slapers het komische ironisch zien, maar u enkel verdiepen in de ontzaglijke smart van Hem, die zoo scherp heeft waargenomen, hoe ontzaglijk klein óók gij zijt bij den strijd van Jezus tegen de eeuwigheid van Gods toorn.

Want het evangelie vraagt niet uw bewondering, doch Jezus' ironie vraagt de verbrijzeling uwer ziel.

En zij wil die werken ook.

K. SCHILDER.

<sup>1)</sup> Søren Kierkegaard.  
<sup>2)</sup> 1 Cor. 4: 8, 10.

## KERKELIJK LEVEN.

### Reformatie van de Catechisatie.

I.

De groote Synode, die driehonderd jaren geleden in Dordrecht vergaderde, was ook voor de catechisatie een reformatische Synode. Het onderwijs in de Christelijke religie stond in de Kerk der Hervorming van de zestiende eeuw voor een groot deel onder den ban van de Middeleeuwsche praktijk. Het peil van godsdienstige kennis was bij velen buitengewoon laag. De noodzakelijkheid van religieuze opvoeding vanwege de Kerk werd door de massa des volks niet ingezien en vele predikanten waren zich hun roeping ten deze niet bewust. De verklaring van den Catechismus

in de namiddagsgodsdiensttoefening werd door sommige predikanten nagelaten en van het geregeld onderwijs in de Christelijke religie aan de jeugdige leden der kerk kwam, over het algemeen genomen, weinig terecht.

Dit euvel hebben de mannen, die ter Generale Synode van 1618 gelegeerd waren, onder de oogen gezien en trachten te verhelpen. Zij waren er van overtuigd dat voor den bloei der gemeente, dat voor het voortbestaan van de gezuiverde kerk in ons land, degelijke kennis van de geloofsleer een onmisbare voorwaarde is. Daarom zijn ze aan het werk gelogen en heeft de Synode besluiten genomen van verstrekkende betekenis. Het onderwijs in de Christelijke religie werd grondig hervormd.

De maatregelen, die door de Synode van Dordrecht werden voorgeschreven, hadden in de eerste plaats betrekking op de prediking van den Catechismus in de namiddagsgodsdiensttoefening.

Er werd bepaald, dat alle predikanten, zoowel in de steden als op het platteland, des Zondagsmiddags geregeld den Heidelbergischen Catechismus zouden behandelen, en dan op zulk een wijze, dat de preeken niet te lang duurden en door de eenvoudigen konden worden begrepen. Kort en bevattelijk dus. Predikanten die zich aan voortdurend verzuim schuldig maakten, werden met de kerkelijke censuur bedreigd.

De Synode achtte het ook nuttig de dienaren des Woords en de ouderlingen er op te wijzen, dat de leden der kerk trouw vermaand moesten worden om de Catechismusprediking bij te wonen en dat zij zelf met hunne gezinnen een goed voorbeeld moesten geven. Al kwam alleen maar het gezin van den predikant ter kerk, de dienaar des Woords mocht den namiddagdienst niet laten overgaan.

Eindelijk moest de sterke arm der Overheid ook hulp bieden. Op plaatsen, waar de dag des Heeren door arbeid of publieke spelen ontheiligd werd en de menschen door dergelijke profanatiën van het bezoek der Catechismusprediking werden afgehouden, moest aan de Overheid verzocht worden door plakkaaten de ontheiliging van den Zondag te verbieden.

Uit deze strenge voorschriften is af te leiden dat het der Synode van Dordrecht met de Catechismusprediking ernst was. Deze besluiten hebben gezegend gewerkt, tot vermoedering van het kerkbezoek in de Zondagmiddaggodsdiensttoefening bijgedragen en het peil der religieuze kennis doen stijgen.

De Synode deed nog meer.

Na het advies van de buitenlandsche godgeleerden en van de prae-adviseerende hoogleraren te hebben ingewonnen, besloot zij regelen te geven voor de catechisatie. Gelijk bekend is, onderscheidde zij daartoe drieërlei catechisatie: huiscatechisatie, schoolcatechisatie, kerkelijke catechisatie.

Aan de ouders werd voorgehouden hunne kinderen thuis te onderwijzen in de Christelijke religie, met hen de Catechismusprek te repeteeren, er voor te zorgen dat de Heidelbergische Catechismus van buiten geleerd werd, met hen Gods Woord te lezen en hen te vermanen om te wandelen in de vrees des Heeren.

De schoolcatechisatie werd opgedragen aan de schoolmeesters, die professie moesten doen van de Gereformeerde religie en de belijdenisschriften der kerken onderteekenen. Hun taak was, de kinderen den Catechismus in te prenten en den zin der woorden op eenvoudige wijze te verklaren, zoodat de leerlingen begrepen, wat ze van buiten leerden. Het toezicht op het catechismus-onderwijs door de schoolmeesters werd toevertrouwd aan de predikanten.

De kerkelijke catechisatie, te geven door de dienaren des Woords, viel samen met de Catechismusprediking, die zoo moest worden ingericht, dat niet alleen de volwassenen er door onderwezen werden, maar ook de jonge menschen de verklaring gemakkelijk konden opnemen. Verder schreef de Synode voor, dat de predikanten eenmaal in de week godsdienstonderwijs zouden geven aan volwassenen, die op de school den Catechismus niet hadden geleerd of bij wie het schoolonderwijs te weinig vrucht had gedragen. Eindelijk werd ook van hen verlangd dat zij personen, die met het oog op het H. Avondmaal openbare geloofsbelijdenis wenschten af te leggen, gedurende drie of vier weken van te voren zouden onderwijzen.

Hoewel de besluiten van de Synode niet alle in de praktijk der volgende jaren zijn verweerd (van de huiscatechisatie kwam, over het algemeen genomen, weinig terecht), heeft de Synode van Dordrecht een krachtigen stoot gegeven tot de ontwikkeling van de catechese. Het oog werd er voor geopend, dat de kerk in hare ambtsdragers een roeping had te vervullen jegens het opgroeiend geslacht en de predikanten, meer dan tot dusver, zich aan dezen tak van dienst moesten geven, en het onderwijs in de Christelijke religie niet aan de schoolmeesters overlaten.

Toch heeft het besluit van Dordrecht in betrekking tot de catechisatie niet onze onverdeelde sympathie en zijn er punten die ons voorkomen niet juist te zijn. Ook Dr. Kaajan heeft in zijn uitnemende dissertatie „De pro-acta der Dordtsche Sy-

node is  
bracht.  
Hier  
opmerk  
Ten  
maakt  
gie op  
doel h  
zelfsta  
schappi  
daarin  
niet all  
sche ge  
maar  
histo  
wijze  
moet o  
ken uit  
onze  
burger  
waarde  
Met  
is ker  
ambtsd  
kerkelij  
wijs in  
tot zelf  
heid v  
zijne  
Er is  
de Chr  
dersche  
van be  
een re  
van de  
Voorbe  
toond  
het gyt  
uit ten  
dat een  
nasium  
niet, ni  
slagen.  
Op  
lager  
gymnas  
de Ge  
door w  
De cate  
eigen  
Het is  
dat zij  
trouwd

POPI

In de  
van de  
heeft d  
gemaak  
de ster  
en de  
toe en  
selen w  
weer e  
er een  
zich me  
wijdder  
van va  
die me  
kennis  
schap  
vertrou  
hoe lar  
gens w  
op de  
Het  
in dien  
groote  
die de  
ben ge  
is de  
schatte  
deze h  
zou ku  
voor  
Christe  
men a  
ten k  
bestrijd  
Reed  
ook al  
wild  
ren, or  
loof o  
het Da  
tendom  
aanvan  
deze v  
Meer  
bracht  
het me  
algeme  
stelling  
geest  
nisme,  
en me